

Temakvelder — et diakonalt redskap

Artikkelforfatteren er soknediakon i
Furuseth i Oslo.
Adr.: Normannsgt. 5, 0655 Oslo 6.

Av Karol Svanøe

Innledning

I sjelesorg møter diakonien den enkelte kristne som strever med sitt forhold til Gud, Kirken, Bibelen og medmennesker. Også i andre individuelle samtaler — på kirkekaffe, på menighetsfest — dukker det til stadighet opp brennbare temaer som rører ved den enkeltes liv og tro, f.eks. abort, sex før ekteskap, svart arbeid, for å nevne noen få.

Samtaler på individnivået er et viktig diakonalt redskap men man rekker ikke kontakt med mange mennesker på kun denne måten. Diakonen vet at for hver person hun snakker med om et eller annet tema, står det mange flere bak som er opptatt av det samme, men som ikke tar kontakt, og som ofte ikke har andre fora der de kan ta opp slike spørsmål.

Bibelgrupper kan være et slikt forum hvor vanskelige spørsmål for den enkelte bør kunne taes

opp. Men mange kristne er ikke med i en slik sammenheng — av forskjellige grunner. Og ikke alle bibelgrupper beveger seg på det private plan, dvs. gruppens medlemmer deler ikke nødvendigvis personlig strev og tvil.

Spørsmålet melder seg: Er det flere måter diakonien kan medvirke til at den enkelte i menigheten får hjelp til å møte etiske- og trosmessige utfordringer?

Er *temakvelder* et brukbart redskap i denne sammenheng? Kan temakvelder også være en måte å føre flere inn til et tryggere, mer tillitsfullt forhold til Gud og hverandre? Hvilke fordeler, evt. ulemper, ligger i bruk av temakvelder som «sjelesorg» i tillegg til individuell sjelesorg og bibelgrupper? Hvordan kan man legge opp en temakveld, evt. serie av temakvelder slik at flest mulig i menigheten kan få utbytte av det? Det er disse spørsmålene jeg her vil forsøke å drøfte.

Veiledning og bevisstgjøringsbehov

Dagens kristne i Norge lever i et samfunn hvor det legges mange krav på tiden deres. Samtidig er samfunnet blitt stadig mer komplisert med rask utvikling innenfor teknologi, økonomi og andre viktige samfunnsområder. Kristne har flere etiske valg å ta stilling til enn noen gang tidligere. Dette gjør seg gjeldende i forhold til familieliv, arbeidsliv og fritiden. Skal de bære fram et utviklingshemmet foster, flytte sammen før de gifter seg, velge en karriere som er bra lønnet, men som bidrar til å skade miljøet, bli aktiv i frimurerordenen, m.m. Samtidig tar dagens kristne seg ofte mindre tid til tradisjonelle måter å få «svar» på. Bibellesing, bønn og refleksjon får ofte minimal tid i manges aktivitetsfylte dag (Nygaard, 1986). Dessuten hevder også Gunnar Hiene i en artikkel i Vårt Land (30.04.1988), at dagens kristne ofte er mer opp-

TEMAKVELDER I DIAKONI

tatt av argumentasjonen enn av det endelige standpunktet, og godtar ikke uten videre kristne «lederes» autoritet.

I sin hverdag møter diakonen behovet for kunnskap og diskusjon om kristen etikk. Noen mennesker ber konkret om veiledning eller sjelesorg. Andre bare nevner at de strever med å anvende sin tro i visse sammenhenger, eller at de strever med Kirkens syn på noen områder, uten at de vet hvordan de skal komme videre i disse spørsmålene. Mange andre holder antageligvis skjult sine spørsmål og problemer. Man behøver ikke jobbe lenge som diakon for å oppdage at menigheten er en uensartet forsamling, hvor flere type spørsmål og syn er representert. Behovet for veiledning, kunnskap og diskusjon – en *bevisstgjøring* om hva man tror og hvorfor man tror – er likevel grunnleggende hos nesten alle.

Den tiden er torbi da Kirken kunne presentere bestemte udiskutable standpunkter, uten at disse blir fulgt opp med velbegrunnet argumentasjon. Gunnar Heiene påstår at for kristne ledere betyr dette en utfordring til å satse på begrunnelsessiden, på den etiske tenkning og refleksjon. Det holder ikke med et ferdig «ja» eller «nei» til bestemte handlinger og holdninger.

«Hvordan ivaretas enkeltmenneskers åndelige behov i menigheten? Hvordan kan vi åpne opp for flere samtaler om spørsmål som angår den kristne tro? Begge disse spørsmål er tatt fra «Plan for diakoni i Den norske kirke» (1988). Dette er en del av det sjelesørgeriske- og diakonale ansvar menigheten har for sine medlemmer.

Jeg tror at flere type tiltak må til for at diakonen/menigheten

skal kunne ivareta den sjelesørgeriske dimensjonen i sitt arbeid. I det følgende vil jeg redegjøre for bruk av temakvelder som en type tiltak som kan dekke *noen* etiske- og åndelige behov hos flere mennesker samtidig.

Temakvelder – et diakonalt redskap

I alt det diakonen gjør, må hun utarbeide mål som hun kan styre etter. Fra kaffebesøk og medarbeiderfest til temakvelder, bør diakonen ha kartlagt et behov, for så å vurdere både mål og middel i sitt forsøk på å helt eller delvis dekke de behov som er tilstede.

I det foregående avsnitt har jeg beskrevet et behov for åndelig- og etisk veiledning og bevisstgjøring blant mange kristne. Målsettingen er for diakonen er å legge forholdene til rette for å kunne dekke noe av dette behovet. Da mennesker er forskjellige, og nås på ulike nivåer, er det derfor nødvendig å finne fram til *flere* midler for å styrke den enkelte forhold til Gud og sine medmennesker på.

Sjelesorg på to-manns hånd er ett velkjent middel. Bibelgrupper er et annet. Jeg vil påstå at også **temakvelder** er en velegnet metode. Via bruk av temakvelder kan man rekke flere mennesker samtidig. I tillegg er det en stor verdi i seg selv at kristne samles for å diskutere og samtale. Temakvelder kan dessuten

Strategi eller «hva hvem og hvordan?»

Idéfasen og valg av tema

Det mangler ikke på aktuelle temaer. Som oftest vil den enkelte diakon ha kommet bort i et eller flere tema som opptar

flere i menigheten. Dersom menigheten har et diakoniutvalg, er det viktig å inkludere medlemmene i denne brainstormingsfasen. Også andre i staben bør kontaktes, med tanke på å se på helheten i menighetens plan (dersom en slik plan finnes.)

Måter å få forslag fra diakoniutvalgets (heretter forkortet til d.u.) medlemmer kan være forskjellige. En vanlig «hva mener du» runde kan erstattes med et skjema som diakonen utarbeider på forhånd. Spørsmål som f.eks. «Hva ønsker du å ta opp med andre kristne men synes er vanskelig?» «Hvilke av de følgende temaer synes du det er på tide Kirken diskuterte?» «Hvilken samfunnsfenomen er vanskeligst for deg å forene med Bibelens lære – eller omvendt?» kan stimulere et mer personlig svar. Kombinert med en muntlig diskusjon gir dette et personlig svar. Kombinert med en muntlig diskusjon gir dette et grundig grunnlag for valg av tema. D.u. bør skriftlig begrunne sitt valg av emne, med bl.a. å nevne intensjonen og tenkt målgruppe(r). Det er godt å kunne grunnngi valg av temaet, å vise til at det er gjennomtenkt og avgjort i et menighetsorgan. Av samme grunn er det også bra å orientere menighetsrådet.

Forarbeid, samarbeid – ja-arbeid i det hele tatt

Etter at temaet er valgt begynner det praktiske forarbeid. Dersom temaet skal deles over flere kvelder, er det nødvendig å bestemme om det skal være flere ganger i løpet av en uke, en måned eller kanskje over et semester eller skoleår. Datoer bør fastsettes minst et semester i forveien.

Forts. neste side

PRAKTISK DIAKONI

Det neste spørsmålet er om man skal satse på egne krefter eller henter inn «ekspertise» utenfra. Dette er avhengig av stabens/menighetens menneskelige- og til en viss grad økonomiske ressurser, og selvfølgelig avhengig av temaet. Fordeler med personer utenfra er at de bærer med seg en ferskhet. Menigheten er ikke vant til å høre på dem, og hører derfor bedre etter enn de muligens ville ha gjort om innlederen var en de er vant til å høre søndag etter søndag. Dessuten kan man satse på innledere som har forsket, skrevet eller på annen måte arbeidet akkurat med det temaet. Ulemper kan være at slike «sakkyndige» kan koste en del penger, særlig hvis de er godt kjent. En i staben kan være meget godt kvalifisert. I tillegg kjenner menigheten vedkommende, og kan feste tillit til henes/hans bibelsyn.

Diakonen behøver ikke å ta denne avgjørelsen alene. Noe av det fine ved å jobbe i en menighet er at men er i et fellesskap. Både d.u. og staben kan dras med i det videre arbeide. Norge er et lite land, og *noen* kjenner alltid *andre* som har jobbet med akkurat dette tema...

Hvordan kvelden(e) skal legges opp må drøftes. Foredrag, sketsj, smågrupper, rollespill, anledning til spørsmål, paneldebatt er forskjellige former som kan vurderes. En kombinasjon er ofte greit, da det kan være vanskelig å konsentrere seg om en form, for å ikke snakke om at det lett kan bli kjedelig. Tenk gjennom – «Hva oppnår vi ved å bruke den formen? Hva kan vi risikere å miste? Pleier det å fungere med den målgruppen som er tilsiktet?» Ikke vær redd for å forsøke noe nytt, men så langt det lar seg gjennomføre

prøve å forestille deg mulige resultater/konsekvenser.

Det neste trinnet er å kontakte innledere, dersom man satser på folk utenfra. Igjen er det viktig å få tak i folk flere måneder i forveien. Det er lettere å få et «ja» når den forespurte vet de har god tid til å forberede seg på. Kveldens hensikt bør forklares, og her er det viktig å være så konkret som mulig om hva som forventes fra innlederen. Ikke minst er det viktig å antyde en tidsramme. Takker vedkommende ja, er det både høflig og lurt å sende et brev som gjentar og bekrefter den muntlige avtale. På den måten kan evt. misforståelser oppklares straks. Får man et «nei» er det ofte en idé å spørre vedkommende om de kjenner til andre som det kunne være aktuelt å kontakte.

Når innleterne er sikret, er det viktig å planlegg PR-fremstøtet. Er målgruppen hele sognet, eller de som menighetskontoret har på postlisten, eller evt. en spesifikk aldersgruppe, altså en mindre del av menigheten. Hvordan man informerer er avhengig av målgruppen.

Menighetsbladet egner seg for nesten alle målgrupper. Der kan man beskrive kveldens opplegg, og henvende seg til den gruppen man mener vil ha utbytte av det. I tillegg er det lurt å sende et brev til de i menigheten man vil nå. Kunngjøringer under gudstjenesten og plakater i vestibylen er også informasjonskanaler. Men ingenting fungerer bedre enn en personlig henvendelse (Reimer & Reimer, 1986).

Hvert medlem av diakoniutvalget kan få som oppgave å kontakte 5 personer ang. temakvelden. Eller at d.u. medlemmene/diakonen ringer til lederne i alle bibelgruppene, misjonsforeninger, kirkeringer, ungdomsklubber osv., osv. og ber dem nevne temakvelden på neste

møte. Ønsker man å prioritere slikt, kan også diakonen stikke innom når de forskjellige grupper møtes, og gi innbydelsen personlig. Det siste forslaget er meget tidkrevende, men mener man at dette temaet er såpass viktig for de grupper man oppsøker, så er tiden vel investert.

Hvor tidlig i forveien man bør kunngjøre temakvelden er også noe som bør gjennomtenkes. Begynner diakonen/diakoniutvalget om våren med å planlegge en serie temakvelder som skal foregå til høsten, er det lurt å få med en generell beskrivelse av den serien i siste nummer av menighetsbladet før sommerferien. Dette for å vekke interesse på et tidlig tidspunkt. Også en artikkel i det første menighetsbladet om høsten gjør at folk husker: «Ja, det var den serien som ble omtalt i våres.» Gjenkjennelsen forsterker muligheten for at arrangementet vil bli husket, og at det blir notert. Men med brev og mer personlige henvendelser har det vært vår menighets erfaring at 14 dager i forveien fungerer best. Informasjon mer enn 3 uker i forveien gjør at folk legger brevet til side og glemmer det. Informasjon gitt mindre enn 2 uker i forveien (hvis ikke det er blitt gitt tidligere) kommer for seint. Da er den kvelden det er skrevet om allerede belagt. Når jeg bruker så mye plass på informasjon er det fordi at erfaringer viser (og ikke bare mine egne!) at arrangementer som er dårlig reklamert trekker få folk. Menighetsfolk er nødt til å ta i bruk noen markedsføringsteknikker dersom de skal få tak i folks oppmerksomhet.

I tillegg til PR må man detaljplanlegge selve kvelden. Skal kaffe/kake serveres, hvem tar ansvaret for det. Hvilke rom i kirken/menighetshus skal benyttes, hvem setter opp stoler,

TEMAKVELDER I DIAKONI

bord, mikrofon osv. For den som har ansvar for kvelden, er det ofte lurt å skrive ut en liten sjekkeliste/huskelapp. Og ikke minst er det viktig å få flere involvert i forberedelsene. Dette forsterker følelsen (og virkeligheten) av at det er «vår kveld», ikke kun de ansattes.

Gjennomføring av kvelden

Det er godt å komme tidlig, slik at alt er klart til arrangementet skal begynne og man slipper å stresse.

Det er ikke mye ellers å kommentere om selve kvelden. Det største arbeide er gjort når møtet settes i gang. Det er kanskje verdt å nevne at små detaljer kan bety meget, iallefall for den enkelte. Det å møte innleiderne i døren, å sette ut et glass vann under foredraget, å takke med en bukett blomster, det er det lille ekstra som gjør det lettere for innleiderne til å takke ja til å komme også en annen gang.

Har man tenkt å bruke temakvelden som et springbrett til bibelgruppe eller sjelesorg, bør dette nevnes konkret. Man kan skaffe eksemplarer av artikler eller bøker som omhandler temaet og som kan brukes til en videre behandling av det. I tillegg kan det planlegges at diakonen/presten/en annen er villig til å sette i gang en gruppe som skal se nærmere på emnet, og de som er interessert kan skrive ned navnene sine på et ark som sendes rundt. Det finnes flere måter å gjøre dette på. Her må det brukes oppfinnsomhet og ikke minst er kjennskapet til de tilstedeværende viktig. Det kan og nevnes at kjenner noen et behov for å snakke mer personlig om disse tingene, kan diakonen og presten(e) kontaktes.

Hvor lenge arrangementet skal vare avhenger av temaet, opplegget, og om det er en uke-

dag eller helg. Det er vanskelig å holde på folks oppmerksomhet i mer enn tre timer, og særlig dersom de har vært på jobb hele dagen og skal dit neste dag. Men dette er en sak som sikkert varierer fra menighet til menighet.

Oppfølging

Er det blitt sagt at en bibelgruppe skal settes i gang, eller har man snakket med personer som har antydning interesse for å samtale videre om emnet, er det viktig at diakonen ikke lar det koke bort, men kort tid etter møtet tar kontakt med de som har vist interesse for det. Nesten ingenting er verre enn å love hjelp for så ikke å følge opp. Det gjør mennesker mismodig, og kan gjøre det vanskeligere for diakonen å få kontakt en annen gang. Skal man bevare sin troverdighet er det viktig å holde det man lover.

Evaluerer og konklusjon

Det er vanskelig å slå fast at temakvelder er ett egnet diakonalt redskap før man har prøvd det flere ganger. Men det går an å «måle» noen resultater, og diakonens arbeid med en oppgave er aldri avsluttet før en skikkelig evaluering er foretatt.

En slik evaluering utifra de målsettinger som ble satt er en vesentlig del av opplegget. Jo flere som deltar i dette, desto mer nyansert bilde vil man få. Noen diakoner foretrekker å utarbeide et skjema for evaluering. På den måten kan man få svar på de spørsmålene man er mest opptatt av. Uansett om man bruker skjema eller ikke, bør man gi plass for andre kommentarer.

Det er naturlig at diakoniutvalget og andre involverte parter i planleggingen er med på eva-

lueringen. Det er også en idé å be deltagerne si noe om hva de syntes om kvelden, både positivt og negativt. I tillegg er det viktig å diskutere hvorvidt temakvelder er et tiltak som menigheten regelmessig bør satse på, eller vil bruke periodevis, f.eks. kun om høsten. Det er mulig at en slik diskusjon ikke blir aktuell før menigheten har prøvd ut temakvelder over en lengre periode. Diakonens faglig vurdering ut fra prinsipper i sosialt arbeid eller pedagogikk bør forklares og begrunnes for d.u. og/eller menighetsrådet, og uten at faguttrykk benyttes.

Resultater kan ikke alltid påvises i antall bibelgrupper rekruttert eller kvantitet av sjelesorgskonfidenter. Hva slags frø blir lagt, og om det spirer eller blir frosset ut av andre elementer kan være vanskelig å få øye på. Derfor er det viktig å lytte til den enkeltes reaksjoner etterpå, så langt det lar seg gjøre. Bruk av diakoniutvalget og staben som «ører» kan ikke understrekes nok i en vurdering av den videre bruk av temakvelder i det diakonale arbeid.

Litteraturhenvisning

Heiene, Gunnar: «Vi må bli flinkere til å begrunne handlinger etisk» i avisen Vårt Land, 30. april 1988.

Nygaard, Nina Solberg: «Melom konsum og solidaritet – ung kristen livsstil i 1980-årene» i Holbek, J.A. (red.) *Livsstilboka – om kristen livsstil i dagens Norge*. Luther Forlag, Oslo 1986.

Plan for Diakoni i Den norske kirke, Kirkerådet, Oslo 1988.

Reimer, Larry og Reimer, Sandy: *The Retreat Handbook*. Morehouse-Barlow Publishing House, Wilton i Connecticut 1986.